

**ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ
ТЕХНОГЕННО ЗАБРУДНЕНИХ ЗЕМЕЛЬ**

З кожним роком збільшується антропогенний вплив на землю. Будуються нові АЕС, збільшується кількість відходів, використовуються різноманітні технології, застосовуються пестициди і агрохімікати. Всі ці чинники істотно впливають на рівень забруднення земель. Тому, враховуючи інтенсивність процесів забруднення і деградації земель, це питання варте уваги.

На законодавчому рівні закріплено, що до техногенно забруднених земель відносяться землі, забруднені внаслідок господарської діяльності людини, забруднені хімікатами, важкими металами, радіаційно небезпечні та інші, їх використання встановлюється законодавством України [1].

Неналежне використання земель призводить до їх забруднення і деградації. Внаслідок застосування пестицидів, важких металів та інших хімічних елементів істотно знижується рівень стану та складу корисних властивостей земель, рівень родючості ґрунтів. Токсикація земель відбувається і у зв'язку з забрудненням промисловими викидами, відходами з будівництва, нафтовими продуктами, та іншим побутовим сміттям, а оскільки відновлення ґрунтів відбувається повільно, то необхідно застосовувати заходи реабілітації, які зможуть пришвидшити цей процес.

Розпочинати здійснення рекультивації забруднених земель необхідно з розробки способів їх використання в агропромисловому виробництві, що дозволили б якнайшвидше відновлювати такі землі та отримувати з них безпечну продукцію.

Ще одна категорія техногенно забруднених земель – це радіаційно небезпечні та радіоактивно забруднені землі. Таке забруднення теж спричинене діяльністю людей і в Україні є яскравий приклад – ЧАЕС. На радіаційно небезпечних землях неможливе проживання людей, виготовлення сільськогосподарської продукції та продуктів харчування, адже це землі, що зазнали інтенсивного забруднення радіонуклідами, ізотопами, плутонієм та іншими речовинами, які у свою чергу здійснюють опромінення всього навколишнього середовища. Що стосується радіоактивно забруднених земель, то вони потребують спеціальних заходів і засобів втручання, для обмеження додаткового опромінення і забезпечення нормальної господарської діяльності [3].

На таких територіях забороняється вирощення будь-яких рослин, тому що вони засвоюють радіонукліди з ґрунту, це проявляється у затримці росту, зменшенні рівня урожайності, зниженні репродуктивних властивостей, харчової якості врожаю, а через деякий час опромінення призводить до повної зупинки росту і загибелі рослин. Тому на вказаних землях час від часу необхідно проводити дезактивацію від радіоактивного забруднення. Для цього необхідно використовувати спеціальні препарати (фероцин), які б виводили з ґрунту радіоактивний цезій, ефективним також вважається вапнування ґрунту та внесення мінеральних добрив. Такі заходи можуть вдвічі зменшити радіацію в ґрунті.

Не завжди техногенно забруднені землі можна відновити. В такому разі застосовується консервація. Вона передбачає припинення господарського використання земель, їх залуження або заліснення. Консервація земель відбувається з ініціативи власників земельних ділянок і землекористувачів, або за ініціативою уповноваженого органу. Для здійснення цієї процедури необхідно визначити техногенно забруднені землі за допомогою орієнтовних показників, що характеризують ґрунтові властивості і зумовлюють необхідність консервації земель за природно-сільськогосподарськими зонами [2].

Враховуючи все вищевикладене, можна зробити висновок, що з кожним днем зростає вплив людини на землю. У зв'язку з цим ми втрачаємо багато родючих ґрунтів, а для їх відновлення необхідно багато часу. Законодавством передбачені заходи відновлення і подальшого використання техногенно забруднених земель, проте, враховуючи продовження інтенсивного забруднення ґрунтів, все таки залишається перелік невирішених проблем у цій сфері. До заходів, які б допомогли вирішити ці питання, можна віднести внесення органічних і мінеральних добрив, вимивання пестицидів зрошувальними водами, дотримання термінів і способів сівозмін, збору врожаю, правильну обробку ґрунту, вилучення забрудненого шару ґрунту і нанесення незабрудненого шару, плантажна оранка, обмеження викидів відходів, та ін. Також необхідно посилити контроль з боку держави з метою застосування законодавчих вимог щодо вказаної охоронної діяльності і посилити міри юридичної відповідальності за недотримання цих приписів.

Список використаних джерел

1. Земельний кодекс України: від 25 жовтня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3-4. – Ст. 27.
2. Про затвердження Порядку консервації земель» : наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 26 квітня 2013 року № 283 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon2.rada.gov.ua/laws/show.

3. Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України від 27 лютого 1991 р. № 791а-ХІІ // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 16. – Ст. 198.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Караханян К.М.